

Staré ženy
Dělnice

František Halas

OBSAH

STARÉ ŽENY.....	6
DĚLNICE	17

STARÉ ŽENY

Lince a Antonínu Procházkovým

smutná odpoledne nedělní
smutná starými paními
které se belhají k oknům
starou cestou vyšlapanou v koberci
starou cestou
mezi stolem a lůžkem
mezi zrcadlem a fotografiemi
mezi židlí a falešnou palmou

opřeny potom o rám okenní
dívají se dolů do ulic
odtud ta bezútěšnost
odpolední nedělních

oči starých žen
vyplakané a plaché
tesklivé a mírné
vy oči obrácené k zániku

oříšky bez jádra
misky bez obětí
předsínky mrákot
úryvky dávné hudby
studánky zasypané
oblohy zatažené
noci bez dnění
dvířka zapadlá
křtitelničky vyschlé
vody bez zrcadlení

vy oči starých žen
vám svět nic není
vám krása nic není
vám ošklivost nic není
vy oči starých žen
hodin nesledující
za míjením dnů se neotáčející
vy oči starých žen

staré paní kulhají ke smrti
a těch několik zastavení
na známé vyšlapané cestě
to je jen smítka na výšivce
to je jen skrčený roh povlaku
to je jen spadlý drobínek
nic jiného ta zastavení neznamenají

ruce starých žen
žlutší jílu pod rakví
otevřené a prázdné
vy ruce sedřené a spotřebované

plachetky styxu
blíženci modlitby
žezla porouchaná
hnízda křečí
třeslice opuštěnosti
záhonky žil
orodovnice oněmělé
praporky splihlé
pobočníci propuštění
marnotratnice zchudlé
těžítka bezesnosti

vy ruce starých žen
šustící listy
obracené nedočkavostí svítání
obracené utrpením

obracené modlitbou
vy ruce starých žen
tak zapomínající
na šije mužů
na vlasy dětí
vy ruce starých žen
silné jen tak
aby udržely kapesník k setření slzy
aby udržely obrázek v rakvi
aby udržely kříž až zatlačeny budou oči
vy ruce starých žen

staré paní v koutku svém
shrbené a světem zapomenuté
staré paní jimž děti odešly a zemřely
staré paní nečekající na vrznutí dveří
plačící jen ze slabosti očí

vlasý starých žen
v copáncích stydlivých
šedě vonící
vy vlasý starých žen

dýme řídký hlav dohořívajících
přílbice proražené
popeli po slavnostech
třepení korouhví
stříbro netavitelné
rubáši přetažený
věno smrti
smutky hřebenů
krajkoví zteřelé
bílý stude smrtelnosti

vy vlasý starých žen
nepraskající již při pohlazení
nikdo v nich hlavu neskryje
nikdo v jejich tání nesmočí své rty
nikomu nejsou rouchem obnaženosti
nikomu nejsou svodem žádosti
vy vlasý starých žen

vítr je nezcuchá
lásky je nerozplete
jen hubený smyčec byl by z nich
pro melodii pohřební
vy vlasy starých žen

staré paní plné tmy a odcházení
ruce spadlé v klín dvě mrtvých věcí zkřížených
v klíně v paláci života bývalém
ó domove života domove rozpadlý
krov kolen je zřícen jen siroba tam hnízdí
mé staré ženy klímající pod světem

klíny starých žen
jímko dětských nářků a slzí
dusítka mužských vzlyků
vy klíny starých žen

kolébky prázdné
pelíšky vychladlé
hrobky chvil milostných
okouzlení odkouzlená
schrány žalných kostí
skryšky zapomenutých pohybů
stany vyvrácené
spáleniště vyvátá
útulky růžence
opuštěné zálohy budoucích

vy klíny starých žen
ničí hlava je nezalehčí
strasti kupmo navršeny tu leží
slast v nic léty proměněná
jen dlaň zániků sem símě sije
vy klíny starých žen

břímě lásky neudržely by již
umírající by vposled nevydechl tu
a kojenec by se rozplakal
neb kostlivec tam studí
vy klíny starých žen
zdvojené štěstí nohou skoro nesvazující
a slavná líheň života vychladla
vy klíny starých žen

mrtvá odpoledne nedělní
smutná tvářemi starých žen
v nichž nic se již neobráží
jenom skomírání jenom nemoc
není vzpomínky není zasnění
není toužení ani naděje
jenom stáří jenom červ ještě spící

vy tváře starých žen
s clonou minula tak těžce visící
jen kůži odhrňte a je to smrt
vy tváře starých žen

osiky bezlisté
monstrance nepozdvihované
mozaiky strastí
dety slzí
masky pošinuté
pohřebiště úsměvů
heraldiko bez vysvětlení
scvrklá jablka poznání
plástve vybrané
zápisy pomíjející

vy tváře starých žen
stín dotyků dávných ztemnil je
stín polibků ztracených
zvětralá solí slz je končina odevzdání
vy tváře starých žen

ty oči starých žen
ty ruce starých žen
ty vlasy starých žen
ty klíny starých žen
ty tváře starých žen

ó smutná odpoledne nedělní
na kříži starých žen

DĚLNICE

V ránech ještě spících
vstáváte starostlivě
pak postavíte tiše na plotnu
hrnec té věčné žbryndy

Tomu nejmladšímu zavážete botky
přičísnete malou
a podíváte se do hřebínku
Máš úkol zeptáte se
a když vejde do kuchyně muž
trošku opravdu jen trošínku se usmějete
aby si zas moc nemyslel

Vycházíte z domu
a v hlavě se vám honí
Zas má ten kluk podrážky pryč
Všechno na těch fakanech jen hoří
Co jen mám večer vařit
Jestlipak ten můj dostane konečně práci
Kdepak se ta holka včera toulala
Už zase bude činže
Co to jen mají s tou válkou

Taková je vaše samomluva
a jen z tak mála myšlenek složena je
velikost vašich životů

Rázem rozestavujete se po městech
na pranýře práce

textilačky umyvačky přihazovačky
uhlířky šičky prodavačky služky
i vy ostatní
ke kterým všeka moje slova přicházejí
s kloboukem v ruce
a hluboce se uklánějí
Já to vím

Vaše historie začíná ve čtrnácti
trošku lásky tancování
a pak už jen děti soužení
a nekonečná dřina

Ani se nenadáte
a přijde ta strašná chvíle
kdy vás někdo udeří
tím hrozným slovem
Babo

Rozbije to srdce sehne hlavu
a k vaší samomluvě
připlete se
Vždyť se za mnou taky otáčeli
Milovala jsem
Milovali mě
Jak to jenom říkal o mých očích
Jeden padl v sedmnáctém
Rodila jsem
Potrácela
Plakala
Proklínala
Křičela

a za to všecko
a za to všecko
ten chrchel
Babo Baba

Snad se mne zeptáte
vy na Cejlu potkávané
Odkudpak to on tak zná
A tu vám řeknu
Taková jako vy jste
byla i moje maminka

Dřela v Kemce a u Löw-Beera
na prvního května zpívala
„Pryč s tyrany“
a neplakala když zavřeli tátu
To ostatní jsem vídával
a proto to tak znám
a proto vás mám tak rád
třeba to často neříkám

To víte národ dělníků si na to nepotrpí
ale někdy to přijde a člověk zakřičí
jen proto abyste si nemyslely
že jste samy
tak samy jako se vám zdá
a abyste uvěřily
že to přece jen jednou bude jiné

1934